

Ezkerreko argazkian, ezker-eskuin: Eneko Olasagasti, Txaber Larreategi, Josu Martinez, Mireia Gabilondo eta Enara Goikoetxea, *Barrura begiratzeko leihoak* lanaren egileak. Historia banaren bidez, "euskal preso politikoen inguruko unibertsoa" islatu nahi dute, "modu irekian eta gizatasunez". Horra bekaturak. Ondoko bi fotogrametan, *Burgosko prozesua* eta *Euskal pilota*.

Eraso politikoa zinemari

ESTREINATU AURRETIK, inork ikusi aurretik, *Barrura begiratzeko leihoak* kriminalizatu nahi dute, presoei ahotsa ematea argudio. Donostiako Udala salatu nahi izan zuen Espainiako Barne Ministerioak (zehazki Bildu legeaz kanpo utzi nahi izan zuen), proiektuari diru-laguntza emateagatik. Azken adibidea baino ez da. Euskal gatazkarekin zuzenean edo zeharka zerikusia duten pelikulek polemika eta iritzi kontrajarriak piztea zilegi da, baina ez da bidezkoa boikot, zentsura eta jazarpen politiko arrazoigabea sustatzea, interes alderdikoekin. Historiak erakutsi digu Espainiako eskuina dela kanpaina bortitzak bideratu ohi dituen. Eraiki beharreko errelatoa hain bogan dagoen garaiotan, badirudi alde bakarreko kontakizuna baino ez dutela onartzen batzuek.

Ama Lur pelikula 1968an estreinatu zuten Fernando Larruquertek eta Nestor Basterretxeak. Diktadura betean, zentsurak jan zituen Gernikako arbola elurtua edota Picassoren *Guernica* koadroa, eta "Espainia" hitza sartu behar izan zuten *off* ahotsaren hainbat pasartetan, besteak beste.

Imanol Uribek behin baino gehiagotan jorratu du euskal gatazka pantaila handian. Oztopo gehien *Burgosko prozesua* (1979) dokumentalarekin aurkitu zuen. Donostiako Zinemaldian estreinatu baino egun bat lehenago, Jaime Mayor Oreja bildu zen Uriberekin. "Zenbat kostako litzateke Zinemalditik pelikula erretiratzea?", galdetu zion. Azkenean ez zen halakorik gertatu, baina polizia beteta egin zen emanaldia.

Marrakzi bizidunak ere izan daitezke polemika iturri. Juanba Berasategik zuzenduriko *Lazkao Txiki* (1998-1999) bertsolariari buruzko telesaila Eusko

Legebiltzarrean proiektatu zuten. Arrazoia, marrakziak kentzeko PSOEak eta PPk aurkeztutako mozioa, telesailak Espainiako sinboloak, armada eta Guardia Zibila barregarri uzten zituela argudiatuta.

Helena Tabernak ETako lehenengo buruzagi emakumezkoaren bizitza jaso zuen *Yoyes* lanean (2000). "Jendeak ezagutzen ez ninduen ez eta gai konplexua zenez, susmoak eragin nituen. Aktore batzuek ez zuten parte hartu nahi izan, hainbat teknikarik ere ez... eta oztopoak jarri zizkidaten, ekoizleari esanez 'kontuz non sartzen zaren, ikusiko duzu...' eta halakoak".

Hiru urte geroago, sonatuak izan ziren Julio Medemen *Euskal pilota*. *Larrua harriaren kontra* dokumentalak harrotutako hautsak. "Gertuko norbaitek esan beharko lieke AVTko kideei ETako biktimak izateak ez diela arrazoi politiko edo ideologiko handiagorik ematen", adierazi zuen zuzendariak. Kanpaina bortitz baten barruan, pelikula Donostiako Zinemalditik kentzeko eskatu zuen María San Gil Donostiako orduko PPko bozeramaileak, baita Espainiako Gobernuak ere.

Gaia jorrazteko moduak eraginda kritika gogorrak —eta ez alde bakarrekoak— sufritu dituzten pelikulak gehiago dira, noski (Uribe beraren *Segoviako ihesa* edo *Mikelen beriotza* kasu, Koldo Izagirreren *Off-eko maitasuna*, Ana Diezen *Ander eta Yul*, Jaime Rosalesen *Tiro bat buruan...*), baina azkenean denek lortu dute politikakeriari gain hartu eta euren balio zinematografikoa erakustea. Hala izan dadila *Barrura begiratzeko leihoak* proiektuarekin ere.

Mikel García Idiakez